

Posudek na bakalářskou práci

Název: Současná kavárenská kultura v Praze a v Almaty
Autorka: Tomiris Zharkinbayeva
Fakulta humanitních studií UK, Praha 2024. 53 s. + přílohy.
Vedoucí práce: doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

Bakalářská práce Tomiris Zharkinbayevy se věnuje tématu kavárenství. Vychází z pozic tradiční etnologie a sledovaný jev prezentuje v kulturně – historickém kontextu. O kavárenství uvažuje jako o výsledku historického vývoje a dospívá k závěrům, že podoba jí zkoumaných kaváren odráží povahu moderní a postmoderní společnosti a je důsledkem globalizace. S čímž lze jen souhlasit a zároveň doporučit, že tyto teze se mohly stát východiskem pro kladení si otázek, které by důsledně řešily, jaké procesy tvoří současné kavárenství, resp. jak jdou sledované kavárenské projekty vstříc dominantním diskurzům současných lokálních a globálních světů, atd.

Jak již bylo řečeno, práce vidí těžiště v historické lince a následně v popisu dvou kaváren. Proto také teoretická část obsahuje rešerši literatury o vývoji pití kávy a zakládání a provozování kaváren v Evropě, resp. v českých zemích, a ve střední Asii. Podstatnou informací je, že kavárny v Almaty se zakládají a provozují až v posledních letech, což je poměrně překvapivé i s ohledem na fakt, že Kazachstán byl součástí Sovětského svazu a v důsledku toho sem přicházeli etničtí Rusové, kteří mohli podporovat kulturní přenos určitých forem životního stylu. Diskutabilní je mechanická představa o kontinuitě a tradici českého kavárenství. Nesouhlasím s tím, že současné kavárny a jejich koncepty čerpají z lokálních praxí 19. a první poloviny 20. století. Naopak jsou svázány se složitým procesem transformace pohostinství v průběhu druhé poloviny 20. století. Sama autorka sice píše o vinárnách a barech, které vytlačily kavárny, ale následně tuto linii opouští. Za spornou považuji myšlenku, že „staré trochu zašlé kavárny jsou často považovány za ty nejkrásnější“ (s. 10), proto by bylo dobré přesněji odkazovat na zdroj a kontext, v němž myšlenka zazněla.

Svůj výzkum autorka realizovala ve dvou kavárnách, a to v průběhu dvou maximálně čtyř dní. Jedna kavárna byla v Praze a druhá v Almaty. Bohužel, autorka neargumentuje, proč si zvolila právě tyto kavárny, neprovedla ani kritiku získaných dat. Zde bych v rámci obhajoby prosila autorku, aby uvažovala, jaké limity může mít výzkum, který realizovala. Jak práci a závěry mohl ovlivnit výběr terénu. Jak práci, nálezy a závěry mohlo ovlivnit, že se pozorování a strukturované rozhovory (nikoliv dotazník) uskutečnily v jediný den v každé z kaváren, a to navíc v různé části roku. Z hlediska metodologického pak také čtenář tápe, zda se jedná o kvalitativní výzkum, nebo zda autorka použila smíšené metody. Když mluví o dotazníku, pozorování a rozhovorech, stejně jako když nabízí vyčíslení skladby hostů v kavárně, evokuje to smíšený design výzkumu. Nicméně s daty se důsledně kvantitativně nepracuje, když jsou uváděna procenta vyjadřující zastoupení různých typů hostů, není jasné, kde se cifry vzaly a jak reprezentují realitu (např. s. 41) – je to závěr založený na vyhodnocení 20 lidí, s nimiž mluvila, resp. kteří se nahodile rozhodli s badatelkou spolupracovat?

Stěžejní část práce je věnována popisu obou kaváren. Ten je systematicky strukturován do jednotlivých oddílů, které odhalují povahu každé z kaváren. Shrnuto, text se zaměřuje na východiska a koncept provozovatele, na vlastní provoz podniků po prostorové, materiální a organizační stránce a na hosty. Velice oceňuji, že si autorka všimla časového režimu provozu kaváren v průběhu dne. Zároveň mne zaujal výklad o klientele kaváren - hostech. Je škoda, že se autorka provozovatelů neptala, pro koho jejich kavárna, což by bývala mohla následně dát do souvislosti s kategorizací hostů

dvou sledovaných kaváren. Autorka používá pro kategorizaci hostů dvě kritéria. Jednak mluví o místních a turistech, jednak mluví o hostech s ohledem na účel návštěvy (práce, konzumace, zážitek). Je škoda, že uvedené dvě kritéria neprovázala, nebo alespoň precizně nekomentovala, jak účel návštěvy a původ hosta spolu ne/souvisejí. Někdy to proto vytváří dojem, že si informace protiřečí (s. 28 vs. s. 33).

Závěry, které autorka formuluje, mají logickou strukturu. Je zřejmé, že autorka o problému strukturovaně přemýšlí, byť skromná či torzovitá data bez širší znalosti kontextu jí nedávají příliš velký prostor formulovat zásadnější a inovativní teze.

Práce by si zasloužila jazykovou korekturu, zejména v názvu kaváren by se překlepy neměly objevovat (s.2), chyby jsou ve skloňování, v psaní velkých písmen na začátku věty (např. s. 4), některé věty nedávají smysl ve vztahu k obsahu textu. Zejména následující větu, pokud je myšlena tak, jak je napsána, by potřebovala dovysvětlit: „*Tím luxusní předměty postupně ztrácely svůj negativní morální nádech a staly se předmětem zájmu vyšší společenské vrstvy*“ (s. 9). Domnívám se, že vyšší společenské vrstvy zakládaly svoji identitu na vlastnictví luxusních statků.

Závěrem lze konstatovat, že práce se věnuje relevantnímu tématu, autorka prokázala, že je schopna provést rešerši literatury a samostatně napsat text na zvolené téma, vybudovat logickou strukturu textu a formulovat závěry. Limitou práce je především podceněný výzkum, uspěchanost výkladu, což se projevuje nejen v gramatice textu, ale především v neprecizních formulacích. Práce by si bývala podle mne zasloužila více úsilí.

Předložená bakalářská práce splňuje podmínky kladené na tento typ práce. Práci s ohledem na výše uváděná pozitiva a nedostatky hodnotím mezi velmi dobrou a dobrou.

V Praze 25. 7. 2024

Dana Bittnerová